Gemeente Raalte

Collegevoorstel

Onderwerp	Beheerplan Toekomstbestendig openbaar groen
Zaaknummer	87310-22
B&W vergadering	6 december 2022
Integrale advisering	Hennie Rodijk, Arjen Vrolijken, Tamara Schror, Oeds Zijlstra en verschillende collega's domein Ruimte en Beheer
Portefeuillehouder	Dhr. B. Nijboer
Voor informatie	Wendy Busscher

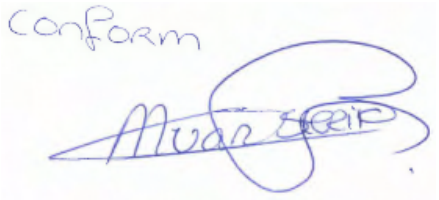
Bestuurssamenvatting

Het nieuwe beheerplan toekomstbestendig openbaar groen wordt effectgestuurd ingestoken. Hierbij ligt de focus op het realiseren van een maatschappelijke meerwaarde die het groen kan bieden (bijv. klimaatadaptief, gezondheid, leefbaarheid en biodiversiteit) aan onze inwoners. Het is een uitwerking van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' en het groenbeleidsplan 'Groen, samen doen' voor het deelprogramma groen. Deze nieuwe aanpak is geënt op de kwaliteitseisen die op basis van IVOR aan het groen worden gesteld.
De beschikbare middelen zijn toereikend voor het uitvoeren van het reguliere beheer en onderhoud. Op speerpunten van de raad (veiligheid en biodiversiteit) wordt voorgesteld een kleine plus te zetten. In het actieplan zijn maatregelen opgenomen om tot een adequate uitvoering te komen. De invulling van de personele capaciteit vanwege de afnemende inzet vanuit de Productie vraagt in het vervolgtraject nog de nodige aandacht. Uw college wordt voorgesteld het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen vast te stellen en hieraan uitvoering te geven.

Beslispunten

1. Het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen vast te stellen;
2. Uitvoering te geven aan het groenbeheerbeleid waarvoor bij het vaststellen van de begroting 2023 (financiële) middelen beschikbaar zijn gesteld.
3. De raad te informeren middels het toezenden van dit besluit en bijbehorende stukken.

Besluit



Inleiding

Het huidige beheerplan openbaar groen dateert uit 2004 en is toe aan een actualisatie. Met het beheerplan "Toekomstbestendig openbaar groen" wordt een integratiekader gegeven voor de planning, inrichting, gebruik en beheer van het openbaar groen binnen de bebouwde kom voor de periode 2023-2027. Het is in de eerste plaats een stimulerend plan dat aangeeft hoe we het groen duurzaam, toekomstbestendig en aantrekkelijker maken. In de tweede

plaats is het een bouwsteen voor de bestekken en uitvoeringsovereenkomsten. Ten derde is het de basis voor het groenbeheer, een van onze grote kapitaalgoederen.
In het groenbeheerplan wordt een aanpak voorgesteld die meer toekomstbestendig is: van beeldgestuurd, uniform en sectoraal naar effectgestuurd, gebiedsgericht en integraal. Hierbij ligt de focus op de (maatschappelijke) meerwaarde die het groen kan bieden. Er zijn meerdere doelstellingen te bereiken op actuele thema's zoals gezondheid, klimaatadaptatie, levensloopbestendigheid en biodiversiteit. De uitgangspunten binnen deze thema's hebben gevolgen voor het groenbeheer. Dit vormde mede de aanzet tot het opstellen van een nieuw beheerplan toekomstbestendig openbaar groen. Hierbij heeft het beeld (grasmaaien) een minder belangrijke rol gekregen en ligt de focus meer op het bereiken van de gewenste effecten (gras bespeelbaar houden). Er is een nieuw beheerplan opgesteld voor 5 jaar, waarin meer op effecten wordt gestuurd en de geformuleerde opgaven voor toekomstbestendig groen worden ingevuld en richting geven aan zowel de inrichting als het onderhoud (zie bijlage, Beheerplan toekomstbestendig openbaar groen).

Belangrijke insteek voor het beheerplan is de Omgevingsvisie Raalte Horizon 2040 waarin keuzes zijn gemaakt om de dorpen en wijken leefbaar te houden. In de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' en het groenbeleidsplan 'Groen, samen doen' is de werkwijze overeengekomen die deze opgave voor het deelprogramma groen moet helpen realiseren.
Samen met stakeholders, college, raad en de eigen organisatie zijn zes thema's: veilig, biodiversiteit, leefbaar, gezond, klimaatbestendig en duurzaam (beheer) bepaald. Per thema is aangegeven welk effect er in de komende jaren bereikt moet worden en hoe het groen hieraan kan bijdragen. De kernwoorden toekomstbestendig en participatie zijn overkoepelend aan de thema's en worden integraal meegenomen.

Eén van de uitdagingen is dat de nieuwe werkwijze goed blijft aansluiten bij de bedrijfsvoering en werkprocessen. Sinds de invoering van de Participatiewet (1 januari 2015) kunnen er geen mensen meer instromen bij de Wsw. Door een steeds verdere terugloop bij de Productie wordt het aantal mensen, dat via een arbeidsbureau wordt ingehuurd om het groenonderhoud te kunnen uitvoeren, steeds hoger. Inmiddels zijn we zover dat met de inhuur ver boven de Europese aanbestedingsdrempels uitkomen. Om tot een oplossing te komen is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Hiervoor zijn de hoofdlijnen van enkele scenario's in beeld gebracht, deze moeten nog verder worden uitgewerkt, waarna er keuzes gemaakt moeten worden. Dit punt wordt bij de kanttekening nogmaals genoemd.

Onder de titel Groen, samen doen worden activiteiten uitgevoerd om de gemeente groener te maken. In samenwerking met de werkgroep Groene Agenda en door het faciliteren van inwonersinitiatieven die bijdragen/aansluiten bij één van de zes thema's neemt de maatschappelijke waarde/effect van groen steeds verder toe.

Het beschikbare budget om onderhoudswerkzaamheden aan het groen uit te voeren en kleine renovaties te doen bedraagt in totaal € 1.650.000 per jaar. Dit beschikbare budget is voldoende om het werk uit te voeren volgens de met de raad afgesproken kwaliteit uit de IVOR (2014).
In de rond de Tafel van 28 oktober 2021 heeft de gemeenteraad een aantal zaken meegegeven namelijk: [1] een 'kleine' plus op het huidige onderhoudsbudget, [2] het structureel maken van de uren voor Groen, samen doen ter ondersteuning van de werkgroep Groene Agenda, [3] prioriteit op de maatschappelijke thema's veilig en biodiversiteit.

Voor het bepalen van de technische kwaliteit van het groen (=vervangingsopgave) en het in beeld brengen van de ontwikkelkansen is een groeninspectie uitgevoerd (gemiddelde jaarlijkse opgave € 60.000). Een groot deel van de investeringskosten voor vervanging van het groen à € 50.000 is voor meerdere jaren in het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) opgenomen. De ontbrekende € 10.000 zal in 2024 en verder in het MIP worden opgevoerd, zodat de vervangingen integraal met andere disciplines en ontwikkelkansen kunnen worden uitgevoerd. Het meerjareninvesteringsprogramma is vertaald in de begroting 2023.

Beoogd effect
Het vaststellen van het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen beogen we een duidelijk beeld te schetsen hoe we met het openbaar groen in de komende jaren willen omgaan.
Hierbij richten we ons op de volgende opgaven:

- Realisatie van het effectgericht beheer van het openbaar groen;
- Het realiseren van de "kleine plus" op de speerpunten die door de raad zijn aangegeven (veiligheid en biodiversiteit)
- Inzicht geven in het planmatig uitvoeren van beheer- en onderhoudstaken;
- Het uitwerken van de opgaven op het gebied van het openbaar groen als opgenomen in de Nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte';
- Het uitvoeren van dagelijks onderhoud, waarbij op korte termijn kleinschalige maatregelen kunnen worden doorgevoerd voor een toekomstbestendige (her)inrichting en gebruik;
- Bij groot onderhoud en vervanging inzetten op het maximaal meekoppelen van ontwikkelopgaven die bijdragen aan een toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte en het groen in het bijzonder;
- Op korte termijn kunnen bijdragen aan een buurtgerichte en integrale aanpak van de openbare ruimte (o.a. in combinatie met water, civiel, verkeer en de ontwikkelopgaven klimaatadaptatie en energietransitie);
- De samenwerking met inwoners, ondernemers en groene organisaties behouden en versterken als opgenomen in de Nota 'Groen, samen doen!' (communicatie, participatie, ondersteuning werkgroep);
- De consequenties van deze maatregelen in beeld brengen en deze afwegen, met name op het gebied van financiën en het richting geven aan de toekomstige bedrijfsvoering;
- Een omslag in denken doorvoeren, waarbij de maatschappelijke meerwaarde van groen een ruime plaats krijgt naast de technisch financiële benadering zoals we die tot nog toe kennen (van kostenpost naar opbrengstmodel voor bijvoorbeeld gezondheid) en in deze transitie ook de eigen organisatie meenemen;

Argumenten

1. *Vaststellen van het beheerplan om toekomstbestendig te kunnen werken in de openbare ruimte*

Het groenbeheer draagt bij aan de maatschappelijke thema's als biodiversiteit, veilig, klimaatbestendig, leefbaar, gezond, duurzaam beheer van de openbare ruimte. Hierbij is de inrichting, onderhoud en vervanging afgestemd op de locatie en wordt de herkenbaarheid en identiteit vergroot. Het streven is gericht om bewoners hierbij te betrekken, helder te communiceren en inwonersinitiatieven te ondersteunen op basis van het stappenplan om zo een maatschappelijke meerwaarde te creëren (omslag van kostenpost naar opbrengstmodel).

2. *Uitvoering geven aan het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen na het vaststellen van de begroting 2023*

Het beschikbare structurele budget is voldoende om het werk uit te voeren volgens de met de raad afgesproken kwaliteit uit de IVOR (2014). In de begroting 2023 is een 'kleine' structurele plus van 5% op het huidige onderhoudsbudget opgenomen evenals het structureel maken van de uren voor Groen, samen doen. Hiermee kunnen we de eerder benoemde maatschappelijke thema's met prioriteit op de thema's veilig en biodiversiteit verder ontwikkelen. De (grootschalige) uitvoeringsprojecten worden jaarlijks opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte (MIP-OR), waarbij de investeringen op groen integraal kunnen worden afgewogen ten opzichte van andere belangen.

3. *Middels het toezenden van deze stukken wordt de gemeenteraad geïnformeerd*

Het beheerplan Toekomstbestendig openbaar groen is een uitwerking van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' voor het deelprogramma groen. De gemeenteraad krijgt met dit plan meer inzicht waar het door hen beschikbare gestelde budget voor groenonderhoud voor gebruikt wordt.

Duurzaamheid
Openbaar groen speelt een belangrijke rol in het toekomstbestendig maken van dorpen en wijken. Vergroenen leidt niet alleen tot een koelere omgeving en een betere opvang van regenwater, maar leidt ook tot ook mooiere, meer leefbare en

gezondere omgeving met een grotere biodiversiteit. Door in te zetten op het aanleggen en beheren van duurzaam en robuust groen en door de opgaven in de openbare ruimte integraal te verbinden wordt gewerkt aan een duurzame toekomstbestendige openbare ruimte. Wij hopen met het opstellen van nieuw beleid biodiversiteit hieraan de komende jaren een extra impuls te geven.

Kanttekeningen

1. *Er ligt nog een uitdaging ten aanzien van de bedrijfsvoering*

Zoals al eerder gememoreerd ligt er nog een uitdaging om te komen tot een goede en toekomstbestendige bedrijfsvoering vanwege de afnemende capaciteit bij de Productie. Hiervoor loopt een onderzoek en zal op basis van meerdere scenario's een keuze moeten worden gemaakt.

2. *Het is nog niet precies duidelijk hoe de maatschappelijke meerwaarde van groen financieel vertaald kan worden.*

Een actie die in het groenbeheerplan genoemd wordt is het opstellen van een nieuwe 'schouwmethodiek'. Welke methodiek gaan we hanteren, hoe passen we deze methodiek juist toe en welke tools gaan we hierbij gebruiken om beeldkwaliteit en de maatschappelijk effecten/waarden van groen (ook financieel) te meten.

Financiën

Zoals eerder in de inleiding is aangegeven, is jaarlijks € 1.650.000 beschikbaar om onderhoudswerkzaamheden en kleine renovaties aan het groen uit te voeren. Hierin zijn ook de interne uren en kosten voor inhuur bij stichting werk Raalte vertaald. Nadere toelichting van de kosten voor het groenbeheer is opgenomen in de financiële paragraaf van het beheerplan. Dit budget is nagenoeg toereikend voor het onderhoud van het groen. Onderdelen waar nog geen dekking voor was zijn opgenomen in de begroting 2023.

Eén van deze onderdelen gaat over het structureel maken van de budget voor uren Groen, samen doen ter ondersteuning van de werkgroep Groene Agenda. De 'kleine' plus van 5% op het huidige onderhoudsbudget wordt gefaseerd doorgevoerd. Dit is financieel vertaald in het nieuwe beleid van de meerjarenbegroting 2023 en heeft het volgende oplopende effect: € 21.000 in 2023, € 42.000 in 2024, € 63.000 in 2025 en € 85.000 in 2026. Een groot gedeelte van vervangingsopgave voor groen, namelijk € 50.000 is voor de jaren 2023-2026 in het MIP opgenomen. De ontbrekende € 10.000 wordt in 2024 en verder in het MIP opgevoerd. Dit geldt ook voor de gemiddelde jaarlijkse vervangingsopgave van € 60.000 na 2026, dus vanaf 2027.

Vervolg

Om het beheerplan succesvol te implementeren dienen diverse acties te worden uitgevoerd. Veel van deze acties starten in 2023 en lopen daarna door.
Daarnaast gaan we uitvoering geven aan de, tijdens de begrotingsbehandeling aangenomen, twee amendementen voor het verder vergroenen en het stimuleren van biodiversiteit in de (speel)leefomgeving .

Communicatie

Conform het opgestelde communicatieplan wordt de komende jaren actief gecommuniceerd over het belang van groen(beheer) voor de biodiversiteit, de klimaatopgave en ook voor de ander genoemde thema's. Daarnaast worden de acties van de werkgroep Groene Agenda door Groen, samen te doen en inwonersinitiatieven zoveel mogelijk ondersteund en gefaciliteerd en wordt hierover gecommuniceerd.

Bijlagen

Bijlage	Beheerplan Toekomstbestendig openbaar groen
Bijlage	Infographic inwonersinitiatieven